

Nr 59

Utlåtande i anledning av motioner om upphävande av rätten för jakträttsinnehavare att döda hund som löper lös och jagar eller ofredar villebråd.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 84 i första kammaren av herr *Karlsson, Göransson*, och nr 123 i andra kammaren av herr *Levin m. fl.*

1 motionerna, som är likalydande, hemställas

»att riksdagen måtte besluta att tredje stycket i 22 paragrafen i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt skall utgå».

Över motionerna har utskottet på sätt föreskrives i § 46 riksdagsordningen inhämtat utlåtanden från rikspolisstyrelsen och statens naturvårdsverk. På begäran av utskottet har yttranden därjämte avgivits av Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund, Svenska kennelklubben och Svenska dreverklubben.

Gällande bestämmelser

I jaktlagstiftningen finns åtskilliga bestämmelser som inte avser jakt eller jaktutövning utan i första hand har viltvårdande eller djurskyddande syfte. Till dessa bestämmelser hör reglerna om rätt att ingripa mot annans hund som springer lös i viltmarker. Vissa av dessa regler gäller hela året, andra åter huvudsakligen under den tid av året när jakt efter de flesta viltarter är förbjuden. Bestämmelserna återfinns i 22 § *jaktlagen* (JL) och har följande huvudsakliga innebörd.

Löper hund lös i mark där det finns villebråd, har jakträttsinnehavaren eller hans folk rätt att upptaga hunden (22 § första stycket JL). Den som sålunda fångat in annans hund är skyldig att genast underrätta hundens ägare eller innehavare. Är denne okänd eller oanträffbar, skall polismyndigheten i orten underrättas. Den som vill få tillbaka upptagen hund skall utge lösen med 50 kr. om hunden upptagits under tiden den 1 mars—den 20 augusti och med 25 kr. i annat fall. I båda fallen skall ersättning utgå även för hundens föda och övriga kostnader. Har inte ägaren eller innehavaren löst hunden inom en vecka efter det han underrättades om upptagandet eller inom två veckor efter det polismyndigheten underrättades är hunden

förverkad. Om jakträttshavaren hellre vill det, är hundens ägare eller innehavare skyldig att utge lösen enligt nyss nämnda grunder, förutsatt att talan väcks vid domstol inom en månad efter det att hunden eljest varit förverkad.

Jagas eller ofredas villebråd av hund som löper lös, är hundens ägare eller innehavare skyldig att ersätta jakträttsinnehavaren för skada på villebrådsbeståndet som kan ha orsakats av hundens löslöpande (22 § andra stycket JL).

Inträffar det under tiden den 1 mars—den 20 augusti att löslöpande hund jagar eller ofredar villebråd, får hunden fångas och hållas kvar mot lösen och kostnader enligt nyssnämnda huvudregel. Låter sig hunden emellertid inte fångas in, och framgår det av omständigheterna uppenbarligen att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, får under nämnda tid jakträttsinnehavaren eller hans folk döda hunden (22 § tredje stycket JL). De har dock skyldighet att genast göra anmälan om det inträffade till polisman i orten vid risk att annars inte till sitt fredande få åberopa nyssnämnda förhållande. Försummas sådan anmälan eller dödas hund utan att de i lagrummet angivna villkoren är uppfyllda, kan det medföra ansvar för skadegörelse. I straffrättsligt avseende innebär stadgandet vidare, enligt vad högsta domstolen uttalat i dom den 29 september 1966 (NJA 1966 s. 441) att — oavsett huruvida omständigheterna sådana de ter sig för den som dödar löslöpande hund uppenbarligen ger honom anledning att antaga att löslöpanDET beror på ägarens vårdslöshet — ansvar ändå inte inträder, om det sedermera utreds att ägaren varit vårdslös.

Med de nu nämnda bestämmelserna i 22 § JL korresponderar vissa bestämmelser i *jaktstadgan* (JS) om skyldighet att ha tillsyn över hund. Sålunda gäller enligt 12 § JS hundförbud i mark där det finns villebråd under tiden den 1 mars—den 20 augusti samt i den mån det behövs till skydd för viss djurart, under annan tid som länsstyrelsen bestämmer. Under förbudstid skall såväl jakthund som annan hund hållas under sådan vård att den hindras löpa lös i mark där förbudet råder. Har länsstyrelsen meddelat hundförbud till skydd för viss djurart får dock hund som inte driver eller förföljer sådant villebråd användas för jakt efter annat villebråd om länsstyrelsen medger det. Även under tid då hundförbud inte råder gäller vissa restriktioner beträffande hundhållningen. Under sådan tid skall såväl jakthund, när den inte användes vid jakt, som annan hund hållas under sådan tillsyn som behövs för att hindra hunden från att driva eller förfölja villebråd.

Löper hund lös i mark där hundförbud råder till skydd för viss djurart döms hundens ägare eller innehavare till böter eller fängelse i högst sex månader. Löper hund i annat fall lös i strid mot nämnda bestämmelser är straffet böter.

Viss möjlighet att ingripa mot annans hund finns även enligt annan lag-

stiftning. I syfte att bereda skydd för människor eller tamdjur kan nämligen i vissa fall annans hund få dödas enligt bestämmelser i 1943 års lag om tillsyn över hundar och enligt renbeteslagen.

Enligt 1 § lagen om tillsyn över hundar skall hund hållas under sådan tillsyn som med hänsyn till dess natur och övriga omständigheter erfordras för att förebygga att den orsakar skada eller annan avsevärd olägenhet. Hund som visat benägenhet att bita människor eller hemdjur får enligt 2 § inte vara lös utomhus, om den inte hålles inom område, som är betryggande inhägnat och till vilket utomstående inte äger tillträde. Hålles får ute i trakten gäller detta även beträffande hund som visat benägenhet att driva får. Eftersätts tillsynen över hund äger polischefen i orten jämlikt stadgande i 3 § meddela de föreskrifter som omständigheterna påkallar. Är fråga om hund som avses i 2 §, äger polischefen, där så finnes nödigt låta döda hunden. Anträffas hunden lös på område, varöver ägaren eller annan som mottagit hunden till underhåll eller nyttjande inte äger förfoga, får envar döda hunden.

Enligt 38 § renbeteslagen gäller att hund som är känd för att jaga renar och som inte hålles i band eller instängd eller försedd med klubba, då renar under tillåten tid befinner sig i trakten, får dödas genom försorg av förste lappkonsulent eller polismyndigheten i orten. Påträffas hund medan den jagar eller annorledes ofredar ren, som befinner sig på trakt, där renar vid tillfället får föras på bete, får hunden dödas. Motsvarande gäller då hund anträffas på sådan trakt omedelbart efter det den jagat eller annorledes ofredat ren.

Det bör anmärkas att förslag till ändrade bestämmelser om oskadliggörande av renjagande hundar framlagts i betänkandet Rennäringen i Sverige, avgivet av 1964 års rennäringskommitté (SOU 1968: 16). Befogenheten att döda en för renskötseln skadlig hund har i förslaget begränsats till det fallet att hunden anträffas medan den ofredar ren eller omedelbart därefter. Den i renbeteslagen stadgade befogenheten för förste konsulent vid lappväsendet och för polismyndighet i orten att låta döda hund, som är känd för att jaga renar, om den uppträder i en trakt där renar under tillåten tid befinner sig, har ingen motsvarighet i förslaget. Det har nämligen ansetts vara tillräckligt med dels den nämnda rätten att döda hundar i omedelbar anslutning till att de ofredat renar, dels det i lagen om tillsyn över hundar lämnade bemyndigandet för polischefen i orten att meddela erforderliga föreskrifter beträffande hund, vars tillsyn eftersätts, såsom att hunden skall vara försedd med munkorg eller hållas bunden eller instängd.

Motionerna

I motionerna anför bl. a. att rätten för jakträttsinnehavaren och hans folk att döda annans hund är en grym och inhuman bestämmelse som inte låter sig förena med de principer som man har rätt att ställa på en modern lag. Det är, säger motionärerna, i annan lagstiftning en allmänt vedertagen princip att ingen har befogenhet att själv ta sig rätt. Ur denna synpunkt framstår lagbestämmelserna om rätt att omedelbart inskrida mot lösspringande hund och döda densamma som en kvarleva från en tid då var man hade rätt att ta lagen i egna händer.

Motionärerna yttrar i fortsättningen att jakträttsinnehavaren har tillagts rätt att själv avgöra bl. a. om hundens lösspringande beror på hundägarens vårdslöshet. Det är enligt deras mening en helt orimlig bestämmelse. Den löslöpande hunden kan vara en valp eller yngre hund av sällskapsras som för tillfället kommit lös och som springer in på annans mark och skrämmer upp en hare, en vildkanin eller annat småvilt. Om hunden på lek springer efter villebrådet och inte låter sig upptagas har, sägs det i motionerna, jakträttsinnehavaren och hans folk rätt att utan vidare döda den.

Det händer enligt motionärerna inte ofta att jakträttsinnehavare dödar annans hund, men de fall som förekommer leder ofta till bråk och osämja mellan grannar. Det finns heller ingen bestämmelse som garanterar att en sålunda skjuten hund inte åsamkats onödigt lidande; ett avlivande av hund med hagelskott måste ofta betyda stora risker för att djuret inte får en snabb död.

Motionärerna anför till slut att bestämmelsen är en ful fläck i vår jaktlagstiftning, som inte på något sätt låter sig förena med den humanare syn som numera i större utsträckning än tidigare präglar bestämmelserna i JL och JS. Jakträttsinnehavarens berättigade intressen är enligt motionärernas mening väl tillgodosedda redan genom bestämmelserna i 22 § första och andra styckena JL.

Förarbetena till 22 § tredje stycket JL

Bestämmelsen i 22 § tredje stycket JL om rätt att i visst fall döda hund innebar vid sin tillkomst år 1938 en nyhet i jaktlagstiftningen. Till grund för införande av bestämmelsen låg ett av särskild tillkallad utredningsman avgivet betänkande med förslag rörande jaktlagstiftningsfrågor (SOU 1938: 38), innehållande bl. a. förslag till lag om rätt till jakt samt jaktstadga.

Utredningsmannens förslag skilde sig från den sedermera antagna bestämmelsen på i huvudsak två punkter. Dels föreslogs som villkor för att rätten skulle få utövas att omständigheterna skulle vara sådana att det

måste antagas att hundens löslöpande berodde på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, dels föreslogs icke någon påföljd för underlåtenhet att göra anmälan till polismyndigheten.

I motiveringen för förslaget anförde utredningsmannen följande:

Den ersättning för av löslöpande hund orsakad skada å villebrådsbeståndet som — — — må bli en jakträttsinnehavare tillerkänd torde sällan komma att fullt ut motsvara den i verkligheten av hunden föröfvade skadegörelsen. Denna sträcker ock sina verkningar till kringliggande marker. Härmed må nu förhålla sig hur som helst, de fall, då, på grund av att hunden icke låter sig upptagas eller eljest är omöjlig att identifiera, något skadestånd icke kan utkrävas äro nog de vanligaste och man torde med skäl kunna säga, att jakträttsinnehavaren för närvarande står rättslös gentemot en dylik hund, som kan under veckor och månader dagligen ligga och driva i markerna, utan att det gives möjlighet att taga upp den. Den skada som av sådana, vårdslösa ägare tillhöriga hundar åsamkas icke endast den särskilde jakträttsinnehavaren utan traktens villebrådsbestånd i allmänhet är så betydande att långt gående åtgärder mot desamma synas erforderliga. Därvidlag måste man emellertid strängt skilja mellan jakttid och fredad tid. Genom att legalisera ett dödande av löslöpande hundar under jakttiden skulle man nämligen giva utrymme åt godtycke och rena trakasseringsåtgärder, ett otal tvistigheter skulle uppstå och man kan rent av sätta i fråga, om icke därigenom jakten med drivande hund skulle bli omöjliggjord. Annorlunda förhåller det sig med den fredade tiden, varmed då bör förstås tiden fr. o. m. d. 1 mars t. o. m. d. 20 aug. Insikten om det jämväl ur humanitär eller allmän naturvårdssynpunkt förkastliga i förekomsten i markerna av drivande hundar under denna för djurlivet i allmänhet så ömtåliga tid är nu så utbredd, att en jakträttsinnehavare som tager sig själv rätt och lagar, att en sådan hund försvinner, närmast mötes med sympati. Det synes emellertid icke lämpligt att åt den enskilde överlämna initiativet i fråga om dylika skyddsåtgärder. Utredningsmannen, som alltså anser att en rätt att döda löslöpande hund utgör en nödvändig förutsättning för att stadgad fred i markerna under nämnda ömtåliga tid verkligen skall komma att råda, har för att denna rätt skall få utövas föreslagit följande villkor, nämligen *dels* att hunden icke skall låta sig upptagas och *dels* att omständigheterna skola vara sådana, att det måste antagas att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet. En sådan omständighet föreligger t. ex. då samma hundägares hund vid skilda tillfällen påträffats drivande i markerna. Därjämte har det föreskrivits skyldighet att om dödandet göra anmälan till vederbörande polismyndighet. Någon påföljd för underlåtenheten härutinnan har icke stadgats, men det är ju givet att i en eventuell rättegång sådan uraktlåtenhet kan såtillvida försämra jakträttsinnehavarens ställning i bevisningsavseende som densamma kommer att anses innebära ett indicium på att dödandet var obefogat.

Det till lagrådet remitterade förslaget överensstämde med den gällande bestämmelsen utom så till vida att någon påföljd för underlåtenhet att göra anmälan till polisman i orten inte var utsatt.

Två ledamöter av lagrådet anförde att bestämmelsen var ägnad att väcka betänkligheter men att den måhända inte kunde undvaras. Skyldigheten att göra anmälan till polisman då hund dödats med stöd av stadgandet syn-

tes ägnad att motverka missbruk, som eljest kunde befaras. En påföljd för försummelse att fullgöra anmälningsskyldigheten ansågs emellertid vara erforderlig.

Två ledamöter av lagrådet ansåg att åtgärden att döda löslöpande hund för att anses som försvarlig måste framstå som berättigad med hänsyn till ägarens sätt att ha tillsyn över hunden och dessutom borde förutsättningarna vara så angivna att befogenheten inte inbjöd till missbruk och trakassering med därav följande utsikt till tvister och rättegångar. Särskilt i sistnämnda avseende kunde förslaget inte anses uppfylla berättigade krav. Som förutsättning för befogenhetens utövning borde i stället krävas att hunden icke inom en kort tid blivit omhändertagen av sin ägare, exempelvis när ägaren icke var känd inom 48 timmar från det hunden veterligen först började löpa lös och när ägaren var känd, inom samma tid från det ägaren underrättats eller också att hunden vid tidigare tillfällen löpt lös samt ägaren erhållit underrättelse därom. — Även dessa ledamöter ansåg att en påföljd för försummelse att fullgöra anmälningsskyldighet var erforderlig.

I propositionen (1938: 46) erhöi stadgandet sin ännu gällande lydelse.

Förslag om utvidgad rätt att döda annans hund

I ett den 17 maj 1966 avgivet betänkande, benämnt Jaktstadgan m. m. (SOU 1966: 46), föreslog 1949 års jaktutredning att rätten att döda hund skulle gälla även under tid för hundförbud. I övrigt skulle enligt förslaget villkoren vara desamma som nu, dvs. det skulle uppenbarligen framgå av omständigheterna att hundens löslöpande berodde av vårdslöshet av hundens ägare eller innehavare. Åtgärden skulle emellertid — med hänsyn till att det ansågs angeläget att förebygga att befogenheten inte utnyttjades i oträngt mål — inte få vidtas av jakträttsinnehavaren eller hans folk utan endast genom polismyndighetens försorg. Genom polisens medverkan kunde enligt utredningens mening en objektiv utredning vinnas om att vårdslöshet förelåg innan hunden avlivades. Förslaget hade sin bakgrund i erfarenheter under den stränga vintern 1965—1966, då antalet hundförbud var mycket stort och antalet fall då löslöpande hundar rivit rådjur ökade i motsvarande mån.

Tanken på en utvidgad rätt att döda annans hund godtogs av flera remissinstanser, främst de som företrädde jägar- och naturvårdsintressen. Här må nämnas statens naturvårdsnämnd, Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund och Svenska naturskyddsföreningen. Även rikspolisstyrelsen lämnade förslaget utan erinran. Andra åter avvisade med bestämdhet förslaget. Detta gällde särskilt de stora hundägarorganisationerna.

I *propositionen* (1967: 136 s. 63) förklarade sig departementschefen inte kunna biträda utredningens förslag. Han anförde till stöd härför följande:

Om man bortser från den säkerligen ovanliga situationen att behörig polispersonal befinner sig på platsen, förutsätter förslaget — — — att, innan åtgärd kan vidtas, polisanmälan måste ske liksom utredning om det inträffade. Först därefter kan hunden uppsökas, identifieras och avlivas. Härmed har dock enligt min mening det väsentligaste värdet med rätten att döda löslöpande hund gått förlorat, nämligen möjligheten att genast avbryta hundens jakt. Dessa olägenheter skulle visserligen försvinna om man, som föreslagits från remisshåll, lät jakträttsinnehavaren eller hans folk få utöva rättigheten även i hundförbudsfallen. På skäl som utredningen själv anfört finner jag emellertid en sådan lösning inte tillfredsställande.

Mot bakgrund av det anförda framstår den föreslagna åtgärden att i efterhand döda löslöpande hund främst som en repressalieåtgärd. Kan nämligen genom polisens försorg en så säker identifiering av hunden ske att det förordnas om avlivning, bör med samma säkerhet kunna utredas om inte hundägaren brutit mot det straffbelagda hundförbudet. I sådant fall bör det enligt min mening alltjämt vara tillräckligt med straff. Inte heller anser jag, med hänsyn till det stora antalet hundar som f. n. finns i landet, de förhållandevis få fall när hundar rivit rådjur motivera den föreslagna skärpningen.

Vad departementschefen anfört föranledde inte något uttalande från riksdagens sida (3LU 1967: 52, rskr 331).

Remissyttrandena

Motionsförslaget tillstyrks av *Svenska kennelklubben*. *Jägarnas riksförbund* och *Svenska dreverklubben* föreslår att frågan blir föremål för utredning. *Svenska jägareförbundet* finner det nödvändigt att rätten att döda löslöpande hund bibehålls men att villkoren för att få tillämpa denna rätt bör ges en ur hundägarens synvinkel bättre utformning än för närvarande. *Rikspolisstyrelsen* och *statens naturvårdsverk* avstyrker motionerna.

Svenska kennelklubben anför bl. a. att rätten att döda hund är ägnad att inge starka betänkligheter av principiell natur. Lagen ger jakträttsinnehavaren denna befogenhet utan att skapa garantier för att rätten inte missbrukas och utan att ge föreskrifter om att dödandet skall ske under former som är förenliga med ett modernt djurskydd. Därtill kommer, sägs det i yttrandet, att medborgaren i allmänhet känner olust inför det faktum, att man i lag ger jakträttsinnehavaren rätt att utan föregången utredning själv utkräva sin förmenta rätt. Bestämmelsen måste betraktas som en kvarleva från en svunnen tid med en annan rättsuppfattning än den vi har i dag. Numera anses det som en självklar sak att ingen medborgare själv får ta sig rätt. Det tillkommer de rättsvårdande myndigheterna att i alla intresse-

konflikter göra en objektiv utredning och på grundval därav skipa rätt mellan parterna. Enligt klubbens mening kan det inte åberopas några bärande skäl för att man tillämpar en annan ordning, då en hund kommit lös i annans jaktmark.

Liknande tankegångar framförs i yttrandet från *Svenska dreverklubben*. Klubben framhåller sammanfattningsvis att motionerna bör ge anledning till en utredning angående rätten att döda annans hund enligt 22 § tredje stycket JL och annan lagstiftning samtidigt som myndigheterna tar under övervägande vilka övriga ändringar som kan vara erforderliga inom det område av lagstiftningen som gäller rätten att hålla hund.

Jägarnas riksförbund förklarar sig instämma med motionärerna däri att rätten för en jakträttsinnehavare och hans folk att döda annans hund är en grym och inhuman bestämmelse som icke låter förena sig med de principer som man har rätt att ställa på en modern lag. Det är dock obestridligen så, fortsätter förbundet, att det förekommer många löslöpande hundar under alla årstider och att de s. k. sällskapshundarna är i obestridlig majoritet. Dessa okontrollerade hundar kan, sägs det i yttrandet, orsaka mycken skada och mycket lidande för det vilda. Förbundet anser att ett totalförbud för löslöpande hundar utom när de används för jakt bör gälla under hela året. De hundar som tillåts löpa lösa utan tillsyn är enligt förbundet uppenbart vanvårdade, de utsätts för allehanda faror och risker och utgör vidare betydande trafikrisker under alla årstider. Förbundet förklarar sig ense med motionärerna om det otillfredsställande i den rätt som tillagts jakträttsinnehavare eller hans folk i 22 § tredje stycket JL men anser att någon möjlighet till ingripande bör finnas, särskilt under de tider då hundförbud råder på grund av snöförhållanden. Denna fråga bör enligt riksförbundets mening ytterligare utredas liksom den rätt samerna tillagts att döda annans hund inom renbeteslanden. Man anser det med hänsyn till de former under vilka rennäringen nu bedrivs inte vara motiverat att samerna skall ha rätt att döda hundar som tillhör den bofasta befolkningen eller andra som är ute i lovliga ärenden.

Svenska jägareförbundet anför att lagrummet har tillkommit av djurvänliga skäl och att ingen tvekan kan råda om nödvändigheten av att föreskrifter om efterhållande av hund måste finnas i jaktlagstiftningen. Sådana föreskrifter är att betrakta som ett nödvändigt komplement till bestämmelserna i 3 § JS, att jakt städse skall bedrivas så, att vildnaden icke utsätts för onödigt lidande. Jägareförbundet anser det vara konsekvent och nödvändigt att under den känsliga perioden den 1 mars—den 20 augusti bereda vildnaden ett i möjligaste mån effektivt skydd mot löslöpande hundar.

Jägareförbundet framhåller i fortsättningen bl. a., att motionärerna gör sig skyldiga till en missuppfattning, då de gör gällande, att s. k. sällskapshundar skulle vara mindre farliga för det vilda än jakthundar. Det förhåller sig i stället ofta så, att hundar som inte används för jakt är lika farliga

för vildnaden som jakthundarna. Detta har, sägs det i yttrandet, framgått bl. a. av utredningar, som verkstälts angående de s. k. rådjursstragedierna.

Jägareförbundet delar icke uppfattningen att 22 § tredje stycket JL kan upphävas. Med utgångspunkt från att en avvägning bör göras mellan två legala intressen — nämligen djurskyddssynpunkten, å ena sidan, och hundägarens berättigade anspråk att icke få en löskommen hund omedelbart dödad, å den andra — förordar förbundet emellertid ändrad utformning av paragrafens tredje stycke. Härvid anförs bl. a. att det från flera håll har uttalats farhågor för att det förut omnämnda avgörandet år 1966 i högsta domstolen (NJA 1966 s. 441) kommer att medföra en för hundägarna strängare rättstillämpning än den som tidigare gällt. Jägareförbundet delar dessa farhågor. Förbundet erinrar om att det nu föreskrivs att den som dödat hund ofördröjligen skall göra anmälan därom till polisman i orten. Om denna anmälningsskyldighet måste fullgöras före ett eventuellt avlivande, förhindras att hund dödas i hastigt mod eller på grund av osämja mellan grannar. Genom en sådan ordning kan det vidare bli klarlagt, huruvida hundens ägare anmält hundens försvinnande till polisen. Ägaren får då möjligheter att hämta sin hund. Detta system skulle enligt förbundets mening kunna uttryckas genom följande lydelse av 22 § tredje stycket jaktlagen:

Låter hund, som löper lös och jagar eller ofredar villebråd, sig icke upptagas och framgår av omständigheterna uppenbarligen, att hundens löslöpande beror på ägarens eller innehavarens vårdslöshet, må under tiden från och med den 1 mars till och med den 20 augusti jakträttsinnehavaren eller hans folk, *efter anmälan till polisman i orten*, döda hunden.

Jägareförbundet hänvisar även till lagrådets behandling år 1938 av lagrummet i fråga och till det inom lagrådet framlagda förslaget, syftande till att löslöpande hund skulle få dödas endast på objektiva grunder (jfr ovan).

Rikspolisstyrelsen anför bl. a. att de förutsättningar som enligt bestämmelsen måste vara uppfyllda för att jakträttsinnehavaren skall ha rätt att döda en hund är så utformade att stadgandets tillämpningsområde blir starkt begränsat. Stadgandet är vidare tillämpligt endast under den del av året då villebrådet är särskilt känsligt för skador. Jakträttsinnehavaren är vid utövan det av sin rätt underkastad kontroll genom den föreskrivna skyldigheten att göra anmälan till polisman i orten. Enligt styrelsens mening får djurskyddslagens bestämmelser anses utgöra tillräckliga garantier mot att en skjuten hund inte åsamkats onödigt lidande.

Styrelsen anför avslutningsvis att vid ställningstagande till motionsyrkandet de i motionerna anförda argumenten måste vägas mot intresset att skydda viltbeståndet. Den restriktiva utformning som 22 § tredje stycket JL har utgör enligt rikspolisstyrelsens uppfattning en riktig avvägning mellan de skilda intressena.

Statens naturvårdsverk uttalar att frågan om rätt att i vissa fall döda

hund som löper lös och ofredar villebråd har prövats av riksdagen i anledning av prop. 1967: 136. Mot bakgrund härav samt med hänsyn till att den rätt som tillkommer jakträttsinnehavaren eller hans folk dels utnyttjas endast i mycket ringa omfattning och vidare utgör ett ur naturvårdssynvinkel värdefullt korrektiv mot den mest anmärkningsvärda hundhållningen, anser verket någon ändring inte önskvärd.

Rättsfallet NJA 1966 s. 441

Omständigheterna i målet var såvitt framgår av en i tidskriften *Svensk Jakt* nr 2 år 1967 intagen redogörelse i huvudsak följande:

Forstmästaren A. underrättades på morgonen den 19 juni 1963 att lösa hundar drev rådjur på hans mark. A. begav sig genast ut och fann spår efter hundar och rådjur. Efter ungefär 1 1/2 timme fick han syn på ett rådjur, som kom springande. Djuret verkade tröttkört. A. gjorde en handrörelse och fick djuret att ändra riktning. Kort efter kom två jakthundar, den ena drever, den andra av blandras. Han försökte locka till sig hundarna men utan resultat. Han sköt då den större hunden. Den andra, som befann sig på längre håll, fick löpa. Han kände igen den skjutna hunden såsom tillhörig lantbrukaren B. Omkring 14 dagar tidigare hade han hört två hundar driva rådjur på sina marker och på skallet känt igen hundarna som B:s. Han hade däremot inte tidigare setts B:s hundar löpa lösa. Anmälan till polisen skedde i vederbörlig ordning. Under polisutredningen framkom, att B. haft hundarna instängda i en hundgård, men att dessa under natten till den 19 juni kommit lösa genom att gräva ett hål under stängslet kring hundgården och krypa ut. Vidare utreddes, att samma sak inträffat ett par veckor tidigare och att B. i anledning därav fyllt igen det uppgrävda hålet med sten.

Allmän åklagare yrkade ansvar på A. för skadegörelse. B. fordrade skadestånd. Häradsrätten ogillade såväl åtalet som B:s ersättningstalan. I hovrätten fick målet motsatt utgång. A. sökte revision och s. k. prejudikatdispens beviljades. Riksåklagarämbetet yrkade att hovrättens dom skulle fastställas. Ämbetet gjorde gällande, att A. till sitt fredande kunde åberopa endast vad han vid skottillfället kände till om hundägarens vårdslöshet. A. ansågs icke ha styrkt att B:s hundar tidigare jagat på hans marker.

Högsta domstolens majoritet yttrade i sin dom: Stadgandet i 22 § tredje stycket jaktlagen innebär i straffrättsligt avseende, att dödande av annans hund icke medför ansvar, om de i lagrummet angivna villkoren är uppfyllda. Bland villkoren för att dödande må ske upptages, att av omständigheterna uppenbarligen framgår att hundens löslöpande beror på ägarens vårdslöshet. I denna del bör stadgandet, tolkat i överensstämmelse med allmänna straffrättsliga grundsatser, så förstås att — oavsett huruvida omständigheterna sådana de tedde sig för den som dödade hunden uppenbarligen gav honom anledning antaga att löslöpandet berodde på ägarens vårdslöshet — ansvar icke inträder, om det sedermera utredes, att ägaren varit vårdslös. — Av utredningen i målet framgår, att B:s båda jakthundar en natt omkring fjorton dagar före den 19 juni 1963 grävt sig ut ur hundgården och löpt lösa, att B. fyllt igen det uppgrävda hålet med stenar

samt att hundarna under natten till den 19 juni på samma sätt tagit sig ut ur hundgården. Genom att B. — som synes eljest ha god tillsyn över sina hundar — underlät att efter det hundarna första gången grävt sig ut vidlaga mer betryggande åtgärder för att hindra dem att på nytt komma lösa har han gjort sig skyldig till vårdslöshet. — På grund av det anförda och då villkoren i övrigt för tillämpning av 22 § tredje stycket jaktlagen är uppfyllda skall den mot A. förda ansvars- och skadeståndstalan ogillas. — En ledamot av HD kom till samma domslut men med annan molivering.

Under remissbehandlingen av jaktutredningens förut nämnda betänkande ifrågasattes från ett par håll huruvida inte avgörandet borde föranleda lagändring. Departementschefen ansåg emellertid att i den mån befogetheten att döda annans hund genom avgörandet vidgats, något som inte kunde bedömas med säkerhet, erfarenheterna av den rättstillämpning, som kunde följa, borde avvaktas, innan lagändring övervägdes.

Utskottet

I 22 § jaktlagen ges bestämmelser om rätt att ingripa mot annans hund som springer lös i marker där det finns villebråd. Anträffas sådan hund har jakträttsinnehavaren rätt att uppta hunden. Denna bestämmelse, som kompletteras med regler om skyldighet att underrätta ägaren och om lösen m. m., gäller hela året. Inträffar det under tiden den 1 mars—den 20 augusti att hund löper lös i villebrådsmarker har jakträttsinnehavaren enligt tredje stycket i den nämnda paragrafen under vissa förhållanden rätt att döda hunden. För utövande av denna rätt skall tre villkor vara uppfyllda: 1) hunden skall jaga eller ofreda villebråd, 2) hunden skall inte låta sig upptas samt 3) det skall uppenbarligen framgå av omständigheterna att hundens löslöpande beror på innehavarens vårdslöshet. Den som dödat hund med stöd av stadgandet är skyldig att genast göra anmälan om det inträffade till polisman i orlen.

Jagas eller ofredas villebråd av hund som löper lös är hundens ägare eller innehavare skyldig att ersätta jakträttsinnehavaren för skada på villebrådsbeståndet som kan ha orsakats av hundens löslöpande. I jaktstadgan finns vidare vissa bestämmelser som stadgar straff för den som låter hund löpa lös i viltmarker.

I motionerna hemställs att bestämmelsen i 22 § tredje stycket jaktlagen om rätt att döda annans hund skall upphävas. Till stöd för yrkandet anförs bl. a. att bestämmelsen är grym och inhuman och att den strider mot principen att ingen har befogethet att själv ta sig rätt.

I lagstiftningen har man i första hand genom bestämmelserna om straff och skadestånd sökt skapa garantier mot att hundar löper lösa och jagar eller ofredar villebråd. Därutöver har man emellertid beträffande den del av året då villebrådet är särskilt känsligt för skador ansett erforderligt att

införa bestämmelserna om rätt att uppta och i vissa fall även döda sådana hundar. Befogenheten att döda har motiverats bl. a. av svårigheten att i praktiken infånga en löslöpande hund och på så sätt oskadliggöra den. Bestämmelsen har ansetts ha sitt väsentliga värde i möjligheten att genast avbryta pågående jakt. Det synes emellertid inte kunna förnekas att den är svårtillämpad och att den inbjuder till missbruk och trakasserier. Redan vid stadgandets tillkomst framfördes inom lagrådet uppfattningen att stadgandet inte kunde anses uppfylla berättigade krav i sistnämnda hänseende.

Bland remissinstanserna har meningarna varit delade. De båda jägarorganisationerna, som får anses besitta särskild sakkunskap på området, har emellertid varit ense om att förhållandena f. n. inte är tillfredsställande. Svenska jägareförbundet har bl. a. hänvisat till att utgången i det rättsfall, som nämnts i det föregående, kan medföra en för hundägarna strängare rättstillämpning är den som tidigare gällt. Dessa farhågor synes ha fog för sig. Enligt utskottets mening bör stadgandet i enlighet med motionsförslaget upphävas eller också ändras så att hundägarnas intressen tillgodoses bättre än som nu är fallet. Härvid kan ifrågakomma exempelvis att såsom jägareförbundet föreslagit stadga att anmälningsskyldigheten till polisen skall fullgöras innan hunden får dödas. Härigenom kan förhindras att hund dödas i hastigt mod eller på grund av osämja mellan grannar. Även andra lösningar kan länkas.

Bestämmelser om rätt att döda annans hund finns också i annan lagstiftning, nämligen lagen om tillsyn över hundar och renbeteslagen. Viss hänsyn härtill måste tas, då det får anses önskvärt att så långt möjligt likartade bestämmelser gäller på området. Utskottet är bl. a. med hänsyn härtill inte nu berett att avge något förslag till lösning av frågan utan förordar att den genom Kungl. Maj:ts försorg närmare utreds i enlighet med de riktlinjer utskottet anfört. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma formerna för en sådan utredning.

Vad utskottet anfört torde höra ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen i anledning av motionerna I: 84 och II: 123 i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet ovan anfört; samt

B. att motionerna i övrigt icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 oktober 1968

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Ebbe Ohlsson (h), Nils-Eric Gustafsson (cp), Erik Jansson (s), Åkesson (fp), Hansson (s) och fru Landberg (s);

från andra kammaren: herrar Levin (s), Persson i Tandö (s), Tobé (fp), Larsson i Borrby (cp) och Åberg (fp).

Reservation

av herrar *Alexanderson* (fp), *Jansson* (s) och *Hansson* (s), vilka ansett

att det avsnitt under rubriken Utskottet, som börjar med orden »I lagstiftningen» och som slutar med orden »till känna» bort ha följande lydelse:

I lagstiftningen har man i första hand genom bestämmelserna om straff och skadestånd sökt skapa garantier mot att hundar löper lösa och jagar eller ofredar villebråd. Därutöver har man emellertid beträffande den del av året då villebrådet är särskilt känsligt för skador ansett erforderligt att införa bestämmelserna om rätt att uppta och i vissa fall även döda sådana hundar. Befogenheten att döda har motiverats bl. a. av svårigheten att i praktiken infånga en löslöpande hund och på så sätt oskadliggöra den. Bestämmelsen har ansetts ha sitt väsentliga värde i möjligheten att genast avbryta pågående jakt. Viltvårds- och djurskyddsintressena talar för att en bestämmelse av ifrågavarande slag bör finnas. Å andra sidan kan det inte förnekas att bestämmelsen såsom den nu är utformad är svårtillämpad och att den i vissa fall kan leda till otillfredsställande resultat. Här må särskilt pekas på svårigheterna för den som avser att ingripa mot en hund att avgöra huruvida vårdslöshet från hundägarens sida föreligger. Omständigheterna i det förut omnämnda rättsfallet visar vilka problem som kan uppkomma vid tillämpningen. Stadgandet synes dock inte utnyttjas i någon större utsträckning.

Jaktlagstiftningen har genom ett långvarigt utredningsarbete, som nyligen avslutats, varit föremål för en omfattande översyn. Utredningsmannen föreslog därvid en viss utvidgning av rätten att döda annans hund. Departementschefen föreslog emellertid ingen ändring av bestämmelsen. I anledning av påpekanden från remisshall berörde han i sammanhanget även det här ovan angivna rättsfallet. Han ansåg emellertid att den rättstillämpning, som kunde följa i anledning av rättsfallet, borde avvaktas innan lagändring övervägdes. Något förslag om att helt upphäva den ifrågavarande bestämmelsen synes inte ha väckts under den verkställda översynen av jaktlagstiftningen. Vid remissbehandlingen av nu förevarande motioner har två i sammanhanget betydelsefulla remissinstanser, nämligen

rikspolisstyrelsen och naturvårdsverket, avstyrkt motionsförslaget. Utskottet anser med hänsyn till dessa omständigheter att tillräckliga skäl att föreslå ett upphävande av stadgandet inte föreligger. Onekligen inbjuder detta dock i viss mån till missbruk och trakasserier och även om sådant inte hör till vanligheten torde det likväl förekomma. De båda jägarorganisationerna har också varit ense om att förhållandena f. n. inte är fullt tillfredsställande. Svenska jägareförbundet har föreslagit den ändringen att anmälningsskyldigheten till polisen skall fullgöras innan hunden får dödas. Även andra möjligheter att skärpa bestämmelsen torde föreligga. Enligt utskottets mening bör frågan följas med uppmärksamhet och om så visar sig erforderligt initiativ till lagändring tas.

Vad utskottet anfört torde böra ges Kungl. Maj:t till känna.